

Η παραπληροφόρηση στην υπηρεσία των αντιδημοκρατικών μεθοδεύσεων

του Γιώργου Τσαπόγα

«Αν μου έλεγαν να διαλέξω ανάμεσα σε μια κυβέρνηση χωρίς εφημερίδες και σε εφημερίδες χωρίς κυβέρνηση, θα προτιμούσα ασφαλώς το δεύτερο».

(1787 - Θωμάς Τζέφερσον)

Από το 1787 που έλεγε τα βαρυσήματα αυτά λόγια ο τότε Αμερικανός Πρόεδρος, επαναστατικές μεταβολές σημάδεψαν την ιστορία του κόσμου. Δημοκρατικά, απολυταρχικά, σοσιαλιστικά και προπαντός φασιστικά καθεστώτα, διαμόρφωσαν την αντίληψη, ότι η μαζική πληροφόρηση είναι συνακόλουθο της εξουσίας, που τελικά μπορεί να γίνει ένα τέρας της εξουσίας. Και με την ίδια αντίληψη προσπάθησαν να ενσωματώσουν τη μαζική πληροφόρηση στους κρατικούς μηχανισμούς ή να την ποδηγετήσουν για την εξυπηρέτηση των σκοπών τους. Και όπου τα καθεστώτα είχαν δημοκρατικό και φιλειθρικό χαρακτήρα, η ποδηγέτηση αυτή -οπωσδήποτε βλαπτική για την αντιξेमνική ενημέρωση- δεν είχε τις καταστροφικές διαστάσεις που πήρε στα ολοκληρωτικά καθεστώτα.

Φρικαλέο παράδειγμα αποτέλεσε η ομαδική πλύση εγκεφάλου και η «κατασκευνή» συλλογικής συνείδησης, στα όρια της παράνοιας, που εφαρμόστηκε από τον κουτσό διάβολο της ναζιστικής προπαγάνδας, τον Γκαίμπελς, για λογαριασμό της χιτλερικής θηριωδίας, του επιθετικού επεκτατισμού, των μαζικών εγκλημάτων.

Αποπροσανατολισμός

Έτσι, από την πληροφόρηση οδηγήθηκαν στον ολισθηρό δρόμο της παραπληροφόρησης, από την αναζήτηση της ειδήσης στην πηγή, στην κατασκευη ειδήσεων, με βάση συγκεκριμέ-

νες επιλογές, σκοπιμότητες και επιδιώξεις. Η επικίνδυνη αυτή αντίληψη που βρήκε εκτεταμένη εφαρμογή στο δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο, σημάδεψε και τις μεταπολεμικές εξελίξεις, ιδιαίτερα κατά την περίοδο του ψυχρού πολέμου, των εντάσεων και κρίσεων, του φοβερού ανταγωνισμού των εξοπλισμών, της συγκάλυψης των επιθετικών σχεδιασμών. Παράπλευρα με τα εργαστήρια κατασκευής των μέσων μαζικής καταστροφής, λειτούργησαν και λειτουργούν, τα κέντρα παραπληροφόρησης με διπλή επιδίωξη:

- να διαποτιστεί το κοινωνικό σώμα με τις έννοιες της βίας, της επιθετικότητας, του πολέμου, για να τις αποδεχτεί σταδιακά ως βιολογικά, περίπου, στοιχεία, και
- να υποβαθμιστεί ο ρόλος των κινήματων ειρήνης, να συκοφαντηθεί, διαβληθεί, και στην καλύτερη περίπτωση να αντιμετωπίσουν οι

δραστηριότητές τους, ένα τείχος σιωπής.

Πλύση εγκεφάλου

Η σημερινή αρτιότητα των μαζικής ενημέρωσης, η παγκοσμιοτητα μεταφοράς μηνυμάτων μέσω ενός πλέγματος δορυφόρων και άλλων σύγχρονων τεχνικών, υποδηλώνει τις φοβερές δυνατότητες πληροφόρησης, αλλά και παραπληροφόρησης. Στεγανά δεν υπάρχουν, τα γεωγραφικά και πολιτικοϊδεολογικά σύνορα δεν αποτελούν εμπόδια και το μήνυμα φτάνει ως τα απώτατα όρια του κόσμου και εισβάλλει ως τα άδυτα της οικογενειακής εστίας, και κυρίως, ως τα άδυτα του εγκεφάλου και της ανθρώπινης συνείδησης, οδηγώντας σε μια σειρά εξαρτημένων αντανάκλαστικών.

Κλασικό παράδειγμα μαζικής παραπληροφόρησης, αποτέλεσε η εικόνα που μετέφερε μονοπωλιακά σ' όλο τον κόσμο το αμερικανικό τηλεοπτικό δι-

Ο Γ. Τσαπόγας είναι δημοσιογράφος και Γεν. Γραμματέας της ΕΚΚΛΗΣΗΣ της ΑΚΡΟΠΟΛΗΣ.

κτυο CNN από τον πόλεμο του Κόλπου. Επιδίωξη να μεταβληθούν οι ανά τον κόσμο τηλεθεατές σε παθητικούς δέκτες μιας αποστειρωμένης εικόνας του ολέθρου και να μεταβληθούν σε ανεγκέφαλα πλάσματα της φαντασίας του Όργουελ που «δειλοί και άβουλοι αντάμα» δεν αντιδρούν, άρα συνεργούν παθητικά. Το ίδιο επιλεκτικά, κατά περίπτωση μεταφέρονται οι εικόνες και οι ειδήσεις από τις πολεμικές συρράξεις στη Βοσνία.

Παράλληλη επιδίωξη να καλλιεργηθεί η αδράνεια και απαισιοδοξία και να οδηγηθούν οι δημοκρατικές δυνάμεις στην ηττοπάθεια και την αδράνεια. Και ακόμα να καλλιεργηθεί, ότι οι αρχές της ηθικής και της νομιμότητας της Διεθνούς Κοινότητας θα εφαρμόζονται επιλεκτικά, όπως π.χ. στην περιοχή των πετρελαίων και όχι στην Κύπρο.

Σύγχρονη εξάλλου επιδίωξη, να προβληθεί το σχήμα της «νέας τάξης» ως περιέχον και όχι ως περιεχόμενο, για να αφήνει τη δυνατότητα περιστασιακών παρεμβάσεων και ανέλεγκτων και επικίνδυνων χειρισμών. Στην εισβολή αυτής της παραπληροφόρησης, τα διεθνή και τα εθνικά κέντρα λειτουργούν ως συγκοινωνούντα δοχεία, αναπαράγοντας κατευθυνόμενα στερεότυπα. Τρανή απόδειξη γι' αυτό αποτελούν τα προγράμματα των ελληνικών κρατικών, αλλά και ιδιωτικών τηλεοπτικών σταθμών, μεγάλο μέρος των οποίων καλύπτεται από ταινίες υποκουλτούρας που προβάλλουν πράξεις βίας, επιθετικότητας, φόνων, χρήσης ναρκωτικών, σαδομαζοχιστικών πράξεων κ.λπ. Τελικό αποτέλεσμα αυτών των προγραμμάτων, είναι ο συλλογικός εθισμός και η παθητική αντιμετώπιση

αυτών των ακατανόμαστων πράξεων και η ψυχολογική αποδοχή της ευρύτερης επιθετικότητας, όπως εκδηλώνεται στις πολεμικές συρράξεις.

Μαθήματα βίας

Είχαμε την υπομονή να κάνουμε μια στατιστική αποτίμηση αυτών των στοιχείων σε εικοσιτετράωρη βάση. Με μέσο όρο εκπομπής κάθε σταθμού τις 16 ώρες την ημέρα, έχουμε διάρκεια συνολικών εκπομπών 240 ώρες.

Στον υπολογισμό μας περιοριστήκαμε σε μια μόνο δίωρη ταινία ανά σταθμό, με τέτοιο περιεχόμενο, άρα σε 30 ώρες συνολικά την ημέρα από τους 15 αυτούς σταθμούς προβολής ενός οργάνου εγκληματικών πράξεων που σημαδεύουν βάνουσα και τα ανυπεράσπιστα ακόμα πλάσματα της τρυφερής ηλικίας. Κατά το διάστημα των 30 αυτών ωρών την ημέρα, καταμετρήσαμε 75 πτώματα, 254 εγκληματικές πράξεις, 40 βιασμούς και όλα αυτά στην ειδικότερη μορφή τους. Την ίδια αντιστοιχία θα μπορούσε να αναζητήσει κανείς και στην έντυπη πληροφόρηση.

Παιχνίδια ράμπο

Πρέπει να υπογραμμίσουμε ότι η τέχνη της παραπληροφόρησης εκφράζεται σήμερα με νέες τεχνικές και ψυχολογικές μεθόδους που την καθιστούν ακόμη πιο επικίνδυνη, σε ότι αφορά την αναπαράγωγή της βίας ή την υποβάθμιση και παραποίηση του χαρακτήρα των φιλειρηνικών δραστηριοτήτων. Είναι χαρακτηριστική η μεταφορά των εικόνων αυτών βίας και σε ότι αφορά στα παιδικά παιχνίδια. Η αγορά έχει πλημμυρίσει από πολεμικά παιχνίδια που είναι πιστά αντίγραφα και άλλων σύγχρονων του εγκλήματος, με αποκο-

ρύφωση τα Transformers, δηλαδή παιχνίδια - που με κατάλληλους χειρισμούς του παιδιού μετατρέπονται σε μηχανές του ολέθρου, αναπαράγοντας έτσι, αντίστοιχα πρότυπα ταινιών «ΡΑΜΠΟ». Και είναι προβλέψιμο ότι σε λίγο, η αγορά θα γεμίσει από πυραύλους-παιχνίδια τύπου «ΣΚΟΥΝΤ» και «ΠΑΤΡΙΟΤ», διατηρώντας στη μνήμη του παιδικού κόσμου τη φρίκη του πολέμου του Κόλπου.

Αποτελεί εξαιρετικά αρνητικό φαινόμενο το γεγονός ότι η Παιδεία που θα μπορούσε να ενισχύσει τις αντιστάσεις σ' αυτή την επίθεση παραπληροφόρησης και να λειτουργήσει ως ανάχωμα, καλλιεργώντας την έννοια του ενεργού πολίτη, δεν έχει αναλάβει τις διεξόδους της ευθύνης. Ένας λαός αιχμαλωτισμένος δεν μπορεί παρά να είναι έρμαιο χειραγώγησης και συνεπώς, θύμα παραπληροφόρησης.

Η είδηση ως προϊόν

Επικρατεί μια εξαιρετικά επικίνδυνη αντίληψη - που βρίσκει αντίθετους τους πραγματικούς λειτουργούς της δημοσιογραφίας, ότι η είδηση είναι ένα προϊόν και ένα προπέτασμα που φέρνει περισσότερα χρήματα στο ταμείο της εκδοτικής επιχείρησης, και των ραδιοτηλεοπτικών μέσων, προσελκύοντας διαφημίσεις, ή εξυπηρετώντας σκοπιμότητες συμφερόντων.

Και αυτή η αντίληψη εκπορεύεται από συγκροτημένα κέντρα που τείνουν να ταυτιστούν με την εξουσία σε οικουμενική και εθνική διάσταση.

Και αν πρόκειται να αντιδράσει κανείς στην οργανωμένη και διαβρωτική παραπληροφόρηση, αυτό δεν μπορεί να γίνει παρά με την ευαίσθητοποίηση, την ενεργοποίηση και την αντίσταση του κοινωνικού συνόλου και με την ενίσχυση των δημοκρατικών θεσμών. Η εκπαίδευση σε όλα τα επίπεδα, η εκκλησία, οι κοινωνικοί φορείς, η πολιτεία, τα κόμματα, οι ενώσεις συντακτών, πρέπει να συντονίσουν τις δραστηριότητές τους, ώστε η καταγραφή των γεγονότων να γίνεται στην πηγή τους και όχι στα χαλκεία όπου κατασκευάζονται, παραποιούνται και διοχετεύονται, δηλητηριάζοντας την κοινωνία κατά τη συνταγή του Γκαίμπελς «Λέγε, λέγε ψέματα. Κάποιοι θα τα πιστέψουν στο τέλος».